

Lahden kaupunki, Tarkastuslautakunta, 16.11.2021

§ 72

Lahti Energia Oy

5951/00.04.00.00/2021

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Tarkastusjohtaja Reijo Ollikka, p. 050 559 4016

Päätös

Ehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Tarkastusjohtaja Ollikka Reijo

Päätösehdotus

Lautakunta merkitsee saadut selvitykset tiedoksi.

Asian käsittely

Lahti Energia Oy:n hallituksen puheenjohta Jukka Ottela totesi avauspuheenvuorossaan mm. seuraavaa:

- Lahti Energia Oy on tiukassa kilpailutilanteessa kaukolämmössä ja sähkömarkkinoilla. Liikevaihto tulee putoamaan elokuun alusta voimaan tulleen sähkön siirtohintoja suitsivan sähkömarkkinalain muutoksen vuoksi vuosittain useamman vuoden ajan.
- Hallituksen puheenjohtaja oli tyytyväinen yhtiön johtoon ja hallitustyöskentelyyn. Talouden raportointi on kehittynyt. Perustetuilla tarkastus- ja hallintovaliokunnilla on jämäköitetty hallintoa.
- Yhtiön kannalta ei ole toivottavaa se, että hallitus vaihtuu lähes kokonaan. Hallituksen jäsenillä pidetään arvokkaan suoritettua HHJ-tutkintoa (hyväksytty hallituksen jäsen).

- Omistajaohjaus kaupungin taholta on kehittynyt yhtiön näkökulmasta hyvään suuntaan. Konserniohjauksen päällikkö on mukana kaikissa hallituksen kokouksissa ja tieto kulkee kaupungin johdolle ja takaisin. Roolit ovat selvät. Omistajan ohjeet tulevat toimitusjohtajalle ja hallitukselle omistajaohjauksen kautta.
- Puheenjohtaja totesi alati esiin nousevista yhtiön myyntiesityksistä, että yhtiön johdon näkökulmasta päätarkoituksena on nostaa yhtiön arvoa omistajalle.

Toimitusjohtaja Jouni Haikarainen totesi mm. seuraavaa:

- Vuoden 2020 liikevaihdosta kaukolämmön myynnistä tuli 46 %. Lahtelaisista 90 % asuu kaukolämmitetyissä taloissa.
- Lahti on kaukolämmön hinnassa hyvää keskitasoa tai jonkin verran alle. Uusille pientaloalueille ei kannata lähteä rakentamaan kaukolämpöä, jos ne ovat kaukana runkolinjasta.
- Suuret investoinnit hiilineutraalisuuden osalta on nyt tehty. Jatkossa tehdään vielä pienempiä investointeja mm. hukkalämmön keräämiseksi.
- Omistajan asettamat vuositavoitteet saavutetaan, osingot (9 milj. €) maksetaan ja oman pääoman tuotto on yli 11 %.
- Kymijärvi II käytettävyyks on nyt saatu tyydyttävälle tasolle. Maakaasua joudutaan polttamaan kierrätyspolttoaineen ohella kaasuttimen kuumasuodattimien puhtaaksi poltossa.
- Osingonmaksukyky on lähivuosina vähissä. Vaikka jakokelpoisia varoja on, kassavirta menee välttämättömiin investointeihin ja velkojen hoitoon.
- Muun muassa huonosti ennustettavan sähkön hinnan suuren hintavaihtelun vuoksi tulevien vuosien talouden ennustamisessa on monta skenaariota, joiden vaihteluväli on kymmeniä miljoonia euroja.

- Lahti omistaa Oomi Oy:stä 19 %. Yhtiön liikevaihtoennuste on tänä vuonna 315 milj. euroa. Asiakkaita on käyttöpaikkojen määrällä mitattuna tällä hetkellä noin 420 000.

Perusteluosa

Lahti Energia Oy on vuonna 1990 perustettu Lahden kaupungin 100 % omistama tytäryhtiö. Yhtiön liikevaihto vuonna 2020 oli noin 156 miljoonaa euroa. Yhtiön palveluksessa on noin 200 vakituista työntekijää. Lahti Energia Oy:n tuottamasta kaukolämmöstä noin 90 % on uusituvaa energiaa ja sähkön tuotannosta 89 % on päästötöntä. Yhtiöllä on 8 700 lämpöasiakasta ja 90 000 sähkön siirtoasiakasta. Kaukolämpöverkon pituus on 678 km ja sähköverkon pituus 4 814 km

Lahti Energia Oy:n historia tiivistetysti

1907: Lahden kaupungin sähkölaitos perustettiin, Vesijärvenkadulla sijainnut sähkölaitos oli kaupungin ensimmäinen julkinen rakennus.

1962: ensimmäiset kaukolämpötoimitukset Loviisankadun väliaikaisesta lämpökeskuksesta.

1962: Mukkulan roskanpolttoasema valmistui.

1975: Lahden Lämpövoima Oy perustettiin ja Kymijärven voimalaitos valmistui

1982: sähkölaitoksen nimi muutettiin Lahden kaupungin energialaitokseksi

1990: kaupunki yhtiöitti energialaitoksen, syntyi Lahti Energia Oy

2007: sähkön jakeluun perustettiin oma yhtiö; LE-sähköverkko Oy

2012: Kymijärvi II -kierrätyspolttoainetta käyttävä voimalaitos otettiin käyttöön

2019: Kymijärvi III -biopolttolaitos vihittiin käyttöön, kivihiilen polttaminen loppui

2020: sähkön vähittäismyynti siirtyi valtakunnalliseen sähkönmyyntiyhtiö Oomiin, jonka Lahti Energia Oy perusti 10 muun paikallisesti toimivan osakasyrityksen kanssa.

Lahti Energia Oy:n siirtyminen pois kivihiilen poltosta tukee merkittävästi kaupungin hiilineutraalisuustavoitetta. Yhtiö on vähentänyt vuosittaisia CO₂-päästöjä 600 000 tonnilla.

Yhtiön hallitus

Kaupunginhallituksen konserni- ja tilajaosto on 6.9.2021 päättänyt yhtiökokousta pitämättä nimetä ehdokkaat Lahti Energia Oy:n hallitukseen seuraavasti: Jukka Ottela (pj), Mika Kari (vpj), Kimmo Virtanen, Sanna Mäkinen, Neea Similä, Jukka Ruhberg, Merja Vahter, Tuomas Sorsa, Tuija Saloranta ja riippumattomaksi jäseneksi Outi Ervasti.

Lahti Energia Oy:n merkitys kaupungin taloudelle

Lahti Energia Oy:n maksamilla osingoilla on ollut tärkeä asema kaupungin vuosittaisessa taloudenpidossa. Yhtiö on ilmoittanut osingonmaksukykynsä nyt ratkaisevasti heikentyneen ainakin tilapäisesti mittavien investointiensä vuoksi. Yhtiön kaupungille maksamat osingot ovat vuodesta 2007 lähtien olleet seuraavat:

Lahti Energia Oy:n maksamat osingot Lahden kaupungille 2007-2022:

TA ehdotus 2022	5,0 milj. €
TA 2021	9,0 milj. €

2020	15,0 milj. €
2019	14,5 milj. €
2018	13,5 milj. €
2017	12,5 milj. €
2016	10,0 milj. €
2015	9,0 milj. €
2014	10,0 milj. €
2013	7,5 milj. €
2012	27,0 milj. €
2011	18,0 milj. €
2010	15,0 milj. €
2009	19,0 milj. €
2008	19,0 milj. €
2007	19,0 milj. €

Esityslistan oheismateriaalina on Lahti Energia Oy:n tilinpäätös ja vuosikertomus v. 2020.

Omistajaohjaus

Kaupungin vuoden 2021 talousarviossa on Lahti Energia Oy:lle asetettu seuraavat yhtiökohtaiset tavoitteet:

- Osinko 9 milj. euroa vuodelta 2020 maksetaan vuoden 2021 aikana. Yhtiöltä edellytetään tämän mahdollistavaa kannattavuutta.
- Merkittävä osallistuminen Euroopan ympäristöpääkaupunki 2021 - ohjelman toteutukseen taloudellisesti ja toiminnallisesti.
- Aktiivinen osallistuminen uusiutuvilla energialähteillä ja uusilla tavoilla tuotetun energian tuotekehitykseen.
- Oman pääoman tuotto vähintään 10 %.
- Strategian kärkihanke – Digiloikka: Asukasystävälliset sähköiset palvelut: Yhtiö osallistuu Smart Lahti – IoT-ympäristön kehittämiseen.

Tarkastuslautakunnan aiempia arviota yhtiön asioissa

Vuoden 2013 arviointikertomuksessa tarkastuslautakunta käsitteli edellisvuonna käyttöön otetun Kymijärvi II -kaasutusvoimalaitoksen teknisiä ongelmia. Kierrätyspolttoaineen käytössä oli ilmennyt merkittäviä prosessiongelmia. Suodattimet tukkeutuivat ja kierrätyspolttoaineen osuutta jouduttiin vähentämään 50 %:iin. Lahti Energia Oy:n lisäksi tilanteesta kärsi myös Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy, joka rakennutti useita miljoonia maksaneen puu- ja energiajätteen murskauslaitoksen korvaamaan Lahti Energia Oy:n oman murskauslaitoksen lakkauttamisen. Kaikkea energiajätettä ei pystytty vastaanottamaan Kymijärvi II -voimalaitokseen, minkä vuoksi valmista energiajätettä jouduttiin varastoimaan ulos avokasoihin. Tämä heikensi polttoaineen laatua.

Vuoden 2019 arviointikertomuksessa tarkastuslautakunta käsitteli Lahti Energia Oy:n toimitusjohtajan palkankorotusta ja omistajaohjauksen toimivuutta: Lahti-konsernin konserniohjeen mukaan konserniyhtiöiden toimitusjohtajille maksettavista palkka-, bonus- ja muiden etujen määristä ja määräytymisperusteista sekä niissä tapahtuvista muutoksista on pyydetty etukäteen dokumentoitu lausunto kaupunginjohtajalta. Näin ei toimittu Lahti Energia Oy:n toimitusjohtajan vuosien 2017 ja 2018 palkankorotusten osalta. Tästä kaupunginhallituksen konserni- ja tilajaosto esitti moitteet Lahti Energia Oy:n hallitukselle ja sen puheenjohtajalle, sekä edellytti konserniohjeen, osakeyhtiölain ja hyvän hallintotavan noudattamista.

Omistajaohjaus konserniohjeen vastaisesta toiminnasta jäi pitkälti asiantilan toteamiseen hallituksen puheenjohtajan vaihtamista lukuun ottamatta. Konserniohjeella ei tässä asiassa ollut käytännön merkitystä toimitusjohtajan palkankorotuksen lopputulokseen, jossa toimitusjohtaja sai pitää konserniohjeen vastaisesti myönnetyt korotukset.

Vuoden 2019 arviointikertomuksessa tarkastuslautakunta käsitteli myös Lahti Energia Oy:n omistajastrategiaa koskevaa konsulttiselvitystä. KPMG Oy teki syksyllä 2019 Lahti Energia Oy:n omistajastrategiaa koskevan konsultoinnin. Siitä laadittiin julkinen versio otsikolla ”Omistusstrategia vaihtoehdot – KPMG:n näkemys”. Otsikosta sai sen käsityksen, että vaihtoehdot olivat ulkopuolisen asiantuntijan näkemyksiä. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan vaihtoehdot perustuivat kuitenkin merkittävilta osin KPMG:n haastatteleminen kaupungin luottamushenkilöiden näkemyksiin. Luottamushenkilöille tehdyssä kyselyssä esitetyjä vaihtoehtoja käsiteltiin kahdessa ohjausryhmän kokouksessa, joissa kaupungin edustajina olivat konsernipalvelujohtaja ja konserniohjauksen päällikkö. Kyseiset viranhaltijat olivat merkittävässä roolissa kyselyyn otettavien eri vaihtoehtojen valinnassa, millä oli mahdollisesti oma vaikutuksensa lopputulokseen. Varsinainen kysely tehtiin konserni- ja tilajaoston viidelle jäsenelle ja kolmelle valtuuston varapuheenjohtajalle. Konsulttiselvityksen lopputulos perustui suurelta osin näiden henkilöiden vastauksiin.

Tammikuussa 2020 valtuutetuille järjestetyssä tiedotustilaisuudessa yhtenä vaihtoehtona esiteltiin noin kolmanneksen myyntiä Lahti Energiasta 400 – 500 miljoonalla eurolla ja myyntirahojen sijoittamista noin viiden prosentin tuottoa tarjoaviin sijoituksiin. Tämä vaihtoehto kuitenkin onneksi kaupungin päätöksenteossa torjuttiin.

Kokouksessa käsiteltävät asiat

- yleisesittely yhtiöstä
- kaupungin asettamat tavoitteet ja niiden ohjausvaikutus
- omistajaohjauksen toimivuus yhtiön näkökulmasta

- taksat, vertailu muihin suuriin kaupunkeihin
- sähkön siirtohintojen kehitysnäkymät, vaikutus liikevaihtoon
- voimalaitosprosessit, toimivatko nyt riittävällä tavalla
- yhtiön talousnäkymät ja osingonmaksukyky
- Oomi Oy:n vaikutukset asiakasmäärään, veikö toimenpide lahtelaisia asiakkaita, kun yhtiön "lahtelaisuus" ei enää ole samanlainen.

Kokouksessa ovat asiantuntijoina yhtiön hallituksen puheenjohtaja Jukka Ottela ja toimitusjohtaja Jouni Haikarainen.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

-